

د عیسی مسیح په هکله د متي انجيل

پنځم فصل

د غره په سر باندې و عظ

١ کله چې عیسی د خلکو گڼه گڼه ولیدله، نو غره ته وخوت او هلته کښېښاست. شاگردان یې ورته راغلل. ٢ او هغوی ته یې تعلیم ورکول پیل کړ او ویې ویل:

٣ «بختور دي هغه خلک چې په روحاني توگه غریبان دي،

ځکه چې اسماني پاچاهي د هغوی ده.

٤ بختور دي هغه خلک چې اوس غمجن دي،

ځکه چې هغوی به تسلي ومومي.

٥ بختور دي هغه خلک چې عاجزان دي،

ځکه چې هغوی به د ځمکې وارثان شي.

٦ بختور دي هغه خلك چي د خداي د رضا د پوره كولو
وزي او تزي دي،

خكه چي هغوي به ماره شي.

٧ بختور دي هغه خلك چي په نورو باندې رحم كوي،

خكه چي په هغوي به رحم وشي.

٨ بختور دي هغه خلك چي زړونه يې پاك دي،

خكه چي هغوي به خداي وويني.

٩ بختور دي هغه خلك چي سوله راوستونكي دي،

خكه چي هغوي به د خداي زامن وبلل شي.

١٠ بختور دي هغه خلك چي د خداي د رضا د پوره كولو

په خاطر خورول كيږي،

خكه چي اسماني پاچاهي د هغوي ده.

١١ بختور يئ تاسو چي زما په خاطر خلك درته ښكځل كوي، خوروي مو او ستاسو په هكله داسي

بدې خبرې کوي چې هغه دروغ وي.^{۱۲} خوښ او خوشحاله اوسئ، ځکه چې په اسمان کې ستاسو دپاره لوی اجر دی. ستاسو څخه مخکې هم هغوی په همدې ډول پیغمبران غورولې وو.

تاسو د دې دنیا مالګه او رڼا یئ

(مرقوس ۹: ۵۰ او لوقا ۱۴: ۳۴-۳۵)

^{۱۳} تاسو د نړۍ دپاره مالګه یئ، خو که مالګه خپل خوند له لاسه ورکړي، نو هغه به څنګه بېرته خپل خوند پیدا کړي؟ د هغې څخه نور هېڅ کار نه اخیستل کیږي، بې له دې چې لېرې وغورځول شي او خلک یې ترپېږو لاندې کړي.

^{۱۴} تاسو د نړۍ دپاره رڼا یئ. کوم نېرار چې په غره باندې جوړ شوی وي هغه پتېډلی نه شي.
^{۱۵} هېڅوک څراغ د دې دپاره نه بلوي چې هغه د کوم لوبښي لاندې کېږدي چې پټ شي، بلکې هغه په څراغدان باندې زدي چې د کور ټولو خلکو ته رڼا ورکړي.^{۱۶} پرېزده چې ستاسو رڼا په خلکو باندې همداسې وځليزي، ترڅو ستاسو نېک کارونه وويني او ستاسو پلار ته چې په اسمان کې دی جلال ورکړي.

د شريعت په هکله تعليم

^{۱۷} داسې فکر مه کوئ چې زه د دې دپاره راغلی يم چې شريعت او د پیغمبرانو ليکنې باطلې کړم. د هغو د باطل کولو دپاره نه يم راغلی بلکې د هغو د پوره کولو دپاره راغلی يم.^{۱۸} په يقين سره زه تاسو ته دا وایم ترڅو پورې چې ځمکه او اسمان موجود وي، نو د شريعت یو ډېر وړوکی ټکی به هم له

منځه لاړ نه شي، ترڅو دا هرڅه سرته ونه رسيږي.^{۱۹} که چېرې څوک د دې حکمونو څخه یو ډېر وړوکی حکم هم مات کړي او نورو ته هم تعلیم ورکړي چې همداسې وکړي، نو په اسماني پاچاهۍ کې به ډېر کوچنی مقام ولري، خو څوک چې په هغو حکمونو باندې عمل وکړي او نورو ته هم تعلیم ورکړي چې همداسې وکړي، نو هغه به په اسماني پاچاهۍ کې لوړ مقام ولري.^{۲۰} زه تاسو ته دا وایم تر هغې پورې چې تاسو د خدای د رضا په پوره کولو کې د فریسیانو او د شریعت د عالمانو څخه بهتر ونه اوسئ، نو هېڅکله به په اسماني پاچاهۍ کې وردننه نه شئ.

د قهر په هکله تعلیم

^{۲۱} تاسو اورېدلي دي چې زمونږ نیکونو ته ویل شوي وو: «قتل مه کوئ.» که څوک قتل وکړي، نو هغه به تر محاکمې لاندې نیول کیږي.^{۲۲} خو زه تاسو ته وایم چې که چېرې څوک خپل ورور باندې په قهر شي، نو هغه به محاکمه کیږي. که څوک خپل ورور ته سپکاوی وکړي، نو هغه به شورا ته د محاکمې دپاره بیول کیږي. که هغه ورته ووايي چې ته کم عقل یې، نو هغه به د دوزخ اور ته ځي.^{۲۳} که چېرې ته د قربانۍ ځای ته کوم نذر راوړې او هلته در په یاد شي چې ورور دې درڅخه خفه دی،^{۲۴} نو خپل نذر دې د قربانۍ په ځای کې پرېږده او لاړ شه لومړی خپل ورور پخلا کړه او بیا راشه او خپل نذر دې وړاندې کړه.^{۲۵} کله چې د خپل مدعي سره محکمي ته روان یې، نو په لاره کې ورسره روغه جوړه وکړه، هسې نه چې هغه دې قاضي ته په لاس ورکړي او قاضي به دې پولیس ته وسپاري او ته به په زندان کې واچول شې.^{۲۶} په یقین سره زه تاسو ته دا وایم چې تر هغې به خلاص نه شې ترڅو پورې چې دې د خپل جیب وروستنی روپی نه وي ورکړې.

د زنا نه کولو په هکله تعلیم

^{۲۷} تاسو اورېدلي دي چې داسې ویل شوي دي: «زنا مه کوی». ^{۲۸} خو تاسو ته وایم چې که یو سړی کومې ښځې ته په بد نیت وگوري، نو په زړه کې یې د هغې سره زنا کړې ده. ^{۲۹} که چېرې ستا ښځې سترگه ستا د گناهکار بدلو سبب شي، نو هغه وباسه او لېرې یې وغورځوه. ځکه چې ستا دپاره به دا ښځه وي چې د خپل بدن یو اندام له لاسه ورکړې، نه دا چې ټول بدن یې دوزخ ته وغورځول شي. ^{۳۰} که چېرې ستا ښځې لاس ستا د گناه سبب شي، نو هغه پرې کړه او لېرې یې وغورځوه، ځکه چې ستا دپاره به دا ښځه وي چې د خپل بدن یو اندام له لاسه ورکړې، نه دا چې ټول بدن یې دوزخ ته لاړ شي.

د طلاق په هکله تعلیم

(متي ۹:۱۹ او مرقوس ۱۰:۱۱-۱۲ او لوقا ۱۶:۱۸)

^{۳۱} همدارنگه ویل شوي دي: «کله چې څوک خپلې ښځې ته طلاق ورکوي، نو باید هغې ته طلاقنامه ورکړي». ^{۳۲} خو زه تاسو ته وایم چې که څوک خپله ښځه د زنا کولو نه پرته په کوم بل دلیل طلاقه کړي، نو د هغې څخه زنا کاره جوړوي او هرڅوک چې د داسې ښځې سره واده وکړي، نو هغه زنا کوي.

د قسم خوړلو په هکله تعلیم

^{۳۳} همدارنگه تاسو اورېدلي دي چې په پخوا زمانه کې خلکو ته ویل شوي وو: «خپل قسم مه ماتوی، خو د څښتن په نوم مو چې کوم قسم خوړلی دی هغه سرته ورسوی». ^{۳۴} خو زه تاسو ته وایم چې هېڅکله

قسم مه خورئ، نه په اسمان ځکه چې هغه د خدای تخت دی، ^{۳۵} نه په ځمکه ځکه چې دا د هغه د پښو اېښودلو چوکۍ ده، نه په اورشلیم ځکه چې دا د لوی پاچا نېټار دی. ^{۳۶} همدارنگه مه په خپل سر قسم خورئ ځکه چې تاسو نه شئ کولای د هغه یو وینښته هم تور یا سپین کړئ. ^{۳۷} ستاسو «هو» دې «هو» وي او «نه» مو «نه» وي. د دې نه زیات د شیطان کار دی.

د بدل نه اخیستلو په هکله تعلیم

(لوقا ۶: ۲۹-۳۰)

^{۳۸} تاسو اورېدلي دي چې ویل شوي دي: «د سترگې په بدل کې سترگه او د غاښ په بدل کې غاښ.» ^{۳۹} خو زه تاسو ته وایم څوک چې درسره بدې کوي، نو ته ترې بدل مه اخله. که څوک درته په ښې مخ څپېره درکړي، نو کین مخ دې هم ورته ورواړوه. ^{۴۰} که چېرې څوک ستا په کمیس باندې دعوه وکړي نو خپله چپنه هم ورته ورکړه. ^{۴۱} که چېرې څوک تا دې ته مجبور کړي چې یونیم کیلومتر ورسره لار شې، نو درې کیلومتره ورسره لار شه. ^{۴۲} که څوک درڅخه کوم څه وغواړي نو هغه ورته ورکړه او څوک چې درڅخه پور غواړي، نو انکار ورته مه کوه.

د دښمن سره مینه کول

(لوقا ۶: ۲۷-۲۸، ۶: ۳۲-۳۶)

^{۴۳} تاسو اورېدلي چې ویل شوي دي: «د خپلو گاونډیانو سره مینه کوئ او د خپل دښمن څخه کرکه کوئ.» ^{۴۴} خو زه تاسو ته وایم چې د خپلو دښمنانو سره مینه کوئ او څوک چې تاسو ځوروي، د هغوی

دپاره دعا کوي. ^{۴۵} نو په دې به تاسو د خپل اسماني پلار زامن شئ، ځکه چې هغه په بدو او نورو خلکو باندې يوشان لمر راخپروي او په نېکو او بدو خلکو باندې يو شان باران وروي. ^{۴۶} که تاسو يوازې د هغو خلکو سره مينه کوي چې ستاسو سره مينه کوي، نو په دې کې به تاسو ته څه اجر وي؟ ايا ماليه ټولونکي همداسې نه کوي؟ ^{۴۷} که چېرې تاسو يوازې په خپلو ورونو سلام اچوي، نو د نورو سره ستاسو فرق څه دی؟ ايا کافران همداسې نه کوي؟ ^{۴۸} نو تاسو بايد کامل اوسئ لکه څنگه چې ستاسو اسماني پلار کامل دی.

د عیسی مسیح په هکله د متي انجيل

شپږم فصل

د خيرات په هکله تعليم

۱ پام کوي چې د خپلې ديندارۍ کارونه د دې دپاره د خلکو په مخکې ونه کړي چې نور يې وويني، که داسې وکړي، نو د اسماني پلار له خوا به ستاسو دپاره هېڅ اجر نه وي. ^۲ کله چې چاته خيرات ورکوي، نو سرنی مه وهی چې خلک پرې خبر شي لکه څنگه چې منافقان يې په کنيسو او کوڅو کې

کوي، ترڅو خلک يې صفتونه وکړي. په يقين سره زه تاسو ته دا وایم چې هغوی خپل اجر تر لاسه کړی دی. ^۲ خو کله چې خیرات ورکوی، نو هغه داسې ورکړی چې چپ لاس مو خبر نه شي چې ښي لاس مو څه کوي. ^۴ نو خپل خیرات پټ ورکړی بیا به ستاسو اسماني پلار چې په ټولو پټو رازونو باندې پوهیزي تاسو ته اجر درکړي.

د دعا په هکله تعلیم

(لوقا ۱۱: ۲-۴)

^۵ کله چې دعا کوئ، نو د منافقانو په شان مه اوسئ. هغوی دا خوښوي چې په کنیسو او د کوڅو په غاړه ودریزي او دعا وکړي، ترڅو خلک هغوی وويني. په يقين سره زه تاسو ته دا وایم چې هغوی خپل اجر تر لاسه کړی دی. ^۶ خو کله چې تاسو دعا کوئ، نو خپلې کوټې ته ننوځئ، دروازه بنده کړئ او د خپل نه لیدونکي اسماني پلار په حضور کې دعا وکړئ او ستاسو اسماني پلار چې په ټولو پټو رازونو باندې پوهیزي تاسو ته به اجر درکړي.

^۷ تاسو په خپلو دعاگانو کې د کافرانو په شان بې معنی کلیمې مه تکراروئ. هغوی فکر کوي چې د دوی دا اوزدې اوزدې دعاگانې به قبولې شي. ^۸ د هغوی په شان مه کېږئ، ځکه چې ستاسو پلار د مخکې نه ستاسو د اړتیاوو څخه چې تاسو ورته سوال کوئ، خبر دی. ^۹ نو بیا داسې دعا وکړئ:

«ای زموږ اسماني پلاره،

ستا نوم دې پاک وي،

^{۱۰}ستا پاچاهي دې راشي.

ستا اراده دې په ځمکه هم پوره شي

لکه څنگه چې په اسمان کې پوره کيږي.

^{۱۱}مونږ ته خپل ورځنی رزق همدا نن راکړه.

^{۱۲}زمونږ گناهونه وبخښه،

لکه څنگه چې مونږ هم هغه خلک وبخښو

چې زموږ په وړاندې گناه کوي.

^{۱۳}مونږ په ازمايښت کې مه اچوه، خو مونږ د شيطان د بدې نه وساته،

[ځکه چې پاچاهي، قدرت او لويي به تل ترته ستا وي. امين.]

^{۱۴}که چېرې تاسو هغه خلک وبخښئ چې ستاسو په وړاندې يې گناه کړې ده، نو ستاسو اسماني پلار به هم تاسو وبخښي. ^{۱۵}خو که چېرې تاسو د نورو گناهونو ونه وبخښئ، نو ستاسو اسماني پلار به هم ستاسو گناهونه ونه وبخښي.

د روژې په هکله تعلیم

^{۱۶} کله چې روژه نیسې، نو د منافقانو په شان خپل ځانونه غمجن مه برایی، ځکه چې هغوی خپلي څېرې داسې بدلوي چې نور خلک یې وويني چې دوی روژه نیولې ده. په يقين سره زه تاسو ته دا وایم چې هغوی خپل اجر تر لاسه کړی دی. ^{۱۷} خو کله چې ته روژه نیسې، نو خپل سر غوړوه او خپل مخ دې وينځه، ^{۱۸} ترڅو نور خلک پوه نه شي چې تا روژه نیولې ده، یوازې ستا اسماني پلار به چې څوک یې لیدلی نه شي درباندي پوه شي او ستا اسماني پلار چې د پټو کارونو څخه خبر دی تاته اجر درکړي.

د اسمان خزاني

(لوقا ۱۲: ۳۳-۳۴)

^{۱۹} د خپلو ځانونو دپاره د ځمکې په مخ خزاني مه ذخیره کوی، یعنې په کوم ځای کې چې چینجي او زنگ یې له منځه وړي او غله ورپسې دپوالونه سوري کوي او هغه غلا کوي. ^{۲۰} د هغې په ځای د خپلو ځانونو دپاره په اسمان کې خزاني ذخیره کړئ چې چینجي او زنگ یې له منځه نه شي وړلی او نه غله ورپسې دپوالونه سوري کولای شي چې هغه غلا کړي. ^{۲۱} ځکه په هرځای کې چې ستا خزانه وي نو هلته به ستا زړه هم وي.

د بدن خراغ

(لوقا ۱۱: ۳۴-۳۶)

^{۲۲} سترگي د بدن څراغ دی. که سترگي دې روغي وي، نو ټول بدن به دې روښانه وي، ^{۲۳} خو که سترگي دې روغي نه وي، نو ټول بدن به دې په تیاره کې وي. نو که چېرې هغه رڼا چې په تا کې ده هغه تیاره شي، نو دا به څومره لویه تیاره وي!

خدای او شتمني

(لوقا ۱۶: ۱۳؛ ۱۲: ۲۲-۳۱)

^{۲۴} هېڅوک نه شي کولای چې د دوو بادارانو خدمت وکړي، ځکه چې یا خو به د یو څخه کرکه کوي او د بل سره مینه او یا به یو ته وفادار وي او بل ته به په بده سترگه گوري. تاسو نه شی کولای چې هم د خدای بندگي وکړئ او هم د پیسو.

اندېښنه مه کوئ

^{۲۵} نو له دې امله تاسو ته وایم چې د خپل ژوند دپاره اندېښنه مه کوئ چې څه به خورئ او څه به څښئ او نه د خپل بدن په هکله چې څه شی به اغوندئ. ایا ژوند د خوراک څخه او بدن د کالیو څخه مهم نه دی؟ ^{۲۶} د هوا مرغانو ته وگورئ، هغوی نه څه کوي او نه څه رېبي او نه څه په گودام کې ذخیره کوي، خو بیا هم ستاسو اسماني پلار هغوی ته روزي رسوي. ایا تاسو د هغو څخه پېر ارزښت نه لرئ؟ ^{۲۷} ایا په تاسو کې څوک کولای شي چې په اندېښنو سره د خپل عمر یو ساعت هم زیات کړي؟ ^{۲۸} نو بیا ولې د خپلو کالیو دپاره اندېښنه کوئ؟ ځنگلي گلانو ته وگورئ چې څنگه لویېزي. هغوی نه کار کوي او نه د ځان دپاره کالي جوړوي. ^{۲۹} بیا هم زه تاسو ته وایم چې حتی سلیمان پاچا هم د خپل ټول شان او شوکت سره د دې گلانو په شان بڼکلي کالي نه وو اغوستي. ^{۳۰} خو که چېرې خدای د

صحرا و اښو ته چې نن دلته دي او سبا په تنور کې اچول کيږي داسې کالي ورکولای شي، ستاسو ایمان ولې دومره کمزوری دی؟ ایا هغه به تاسو ته د هغو څخه ښه کالي در نه کړي؟^{۳۱} نو اندېښنه مه کوئ او مه وایئ: «مونږ به څه خورو؟ څه به څښوو؟ او څه به اغوندو؟»^{۳۲} ځکه چې بې ایمانه خلک د دې ټولو شیانو په هکله اندېښنه کوي، خو ستاسو اسماني پلار پوهیږي چې تاسو دې ټولو شیانو ته اړتیا لرئ.^{۳۳} خو لومړی د خدای د پاچاهۍ او د هغه د رضا د پوره کولو کوښښ وکړئ، نو بیا به دا ټول شیان هم تاسو ته درکړل شي.

^{۳۴} نو د سبا دپاره اندېښنه مه کوئ، ځکه چې د سبا اندېښنې د سبا دپاره دي. د نن ورځې ستونزې د نن دپاره بس دي.

د عیسی مسیح په هکله د متی انجیل

اووم فصل

د نورو په هکله قضاوت کول

(لوقا ۶: ۳۷-۳۸، ۶: ۴۱-۴۲)

۱ د نورو په هکله قضاوت مه کوئ، ترڅو تاسو تر قضاوت لاندې ونه نیول شئ. ۲ ځکه لکه څنگه چې تاسو نور خلک ملامتوئ، نو تاسو به هم ملامته کړای شئ. په هره پیمانې چې تاسو یې ورکوئ، نو په هماغه پیمانې به تاسو ته هم در کړل شي. ۳ ته ولې د خپل ورور په سترگه کې خسپنی لیدلی شي، خو په خپله سترگه کې غټ لرگی لیدلی نه شي؟ ۴ یا ته څنگه خپل ورور ته ویلی شي چې اجازه راگره ستا د سترگې نه خسپنی راوباسم، حال دا چې ستا په خپله سترگه کې لرگی دی؟ ۵ ای منافقه، لومړی د خپلې سترگې نه لرگی وباسه، نو بیا به ستا سترگې هم وغړیزي چې د خپل ورور د سترگې نه خسپنی وباسي.

۶ سپي ته سپېڅلي شيان مه ورکوئ او خپلې مرغړې خوگانو ته مه وراچوئ، هسې نه چې هغه تر پینو لاندې کړي او بېرته راوگرځي او په تاسو باندې حمله وکړي.

وغواری، ولتوی او وټکوی

(لوقا ۹: ۱۱-۱۳)

و غواړئ، نو تاسو ته به درکړل شي. ولټوئ نو پيدا به يې کړئ. وټکوئ نو دروازې به درته خلاصه شي.^۸ ځکه هر څوک چې څه و غواړي، نو لاسته به يې راوړي او څوک يې چې ولټوي، نو پيدا به يې کړي او څوک چې دروازې وټکوي، نو ورته خلاصه به شي.^۹ ايا په تاسو کې داسې څوک شته چې زوی يې ورڅخه ډوډۍ و غواړي او هغه ورته تيزه ورکړي؟^{۱۰} او يا ورڅخه ماهي و غواړي او هغه ورته مار ورکړي؟^{۱۱} نو تاسو چې بد خلک يئ، په دې پوهېږئ چې خپلو اولادونو ته څنگه بڼه شيان ورکړئ، نو ستاسو اسماني پلار به څومره بڼه شيان هغو خلکو ته ورکړي چې ورڅخه ويې غواړي!^{۱۲} د نورو سره داسې چلند کوئ لکه څنگه چې تاسو يې د هغوی څخه غواړئ. دا هغه څه دي چې تورات او د پيغمبرانو ليکنې يې وايي.

تنګه دروازې

(لوقا ۱۳: ۲۴)

^{۱۳} په تنګه دروازې ننوځئ، ځکه کومه دروازې چې لويه ده او هغه لاره چې اسانه ده هغه د تباهۍ خواته ځي او کوم خلک چې په دې لاره ځي هغه زيات دي.^{۱۴} خو کومه دروازې چې د تلپاتې ژوندون خواته ځي هغه تنګه او لاره يې سخته ده او د هغې موندونکي هم لږ دي.

ونه او د هغې مېوه

(لوقا ۶: ۴۳-۴۴)

^{۱۵} د جعلي پيغمبرانو سره احتياط كوي، هغوی د پسونو په شكل كې تاسو ته راځي، خو په حقيقت كې د اړونكي لېوان دي. ^{۱۶} تاسو به هغوی د خپلو عملونو څخه وپېژنئ. ايا د اغزو څخه څوك انگور يا انځر راټولولى شي؟ ^{۱۷} نو هره ښه ونه ښه مېوه نيسي او خرابه ونه خرابه مېوه نيسي. ^{۱۸} ښه ونه خرابه مېوه نه شي نيولى او نه خرابه ونه ښه مېوه نيولى شي. ^{۱۹} كومه ونه چې ښه مېوه نه نيسي، نو هغه ونه به ووهل شي او په اور كې به واچول شي. ^{۲۰} په دې ډول به تاسو هغوی د خپلو عملونو څخه وپېژنئ.

زه تاسو هېڅ نه پېژنم

(لوقا ۱۳: ۲۵-۲۷)

^{۲۱} هر هغه څوك چې ماته باداره، باداره ووايي د خداى په پاچاهۍ كې به وردننه نه شي، خو يوازې هغه خلك به دننه شي چې زما د اسماني پلار اراده پوره كوي. ^{۲۲} د اخرت په ورځ به ډېر ماته وايي: «اى باداره، اى باداره، ايا ستا په نوم مونږ پېشگويي نه وه كړې؟ ايا ستا په نوم مو پېريان نه وو ويستلي؟ ايا ستا په نوم مو ډېرې معجزې ونه ښودلې؟» ^{۲۳} بيا به زه هغوی ته په ښكاره ووايم: «اى بدكارانو، زه تاسو هېڅ نه پېژنم، زما د مخې نه لېرې شئ.»

پوه او ناپوه گلکاران

^{۲۴} نو هر څوك چې زما دا خبرې اوري او عمل ورباندې كوي هغه د هغه پوه سړي په شان دى چې خپل كور يې په تيزو باندې جوړ كړى و، ^{۲۵} چې باران وشو او سپلاډ راغى او سخت توفان په هغه كور باندې راغى، خو هغه راونه غورځېده، ځكه چې تهډاب يې په تيزو باندې ايښودل شوى و. ^{۲۶} خو

هرڅوک چې زما خبرې واورې او عمل ورباندې ونه کړي، نو هغه د هغه ناپوه سړي په شان دی چې خپل کور يې په شگو باندې جوړ کړی و،^{۲۷} او کله چې باران وشو او سېلاب راغی او سخت توفان په هغه کور باندې راغی، نو هغه راوغورځېد او بيخي وران شو.»

^{۲۸}کله چې عیسی دا خبرې پای ته ورسولې، نو خلک د هغه تعلیم ته حیران پاتې شول،^{۲۹} ځکه چې هغه د شریعت د عالمانو په شان نه بلکې په پوره اختیار سره هغوی ته تعلیم ورکاوه.

afghanbibles.org

HONORED
INJIL